خۆشویستنی چارەنووس.. ئازاد شکۆ

(گرنگی ڕەتکردنەوەی پەشیمانی)

بیرۆکەی خۆشویستنی چارەنووس، ئەو بیرۆکەیەیە کە تاکی کورد زۆر پێویستی پێیەتی، چونکە جۆرە واقیعێک هەیە بێشک پێویستی بەدانایی هەیە و دەبێت سەرچاوەکەی لەهزرەوە هەڵقوڵابێت، بەڵام هەندێک کاتیش پێوستە ڕازبین بەوەی کە لە ژیانماندا ڕووی داوە و بەخۆشحاڵیەوە وەری بگرین، پێویستە بیکەینە پاڵپشتێکی بەهێز بۆ ڕووبەڕووی ئایندەو داهاتوومان. بەڵام دەبینین بە پێچەوانەوەی ئەم وێنایەوە، لەناو جڤاکی کوردیدا وێنایەکی تر بەشێوەیەکی زۆر نەگەتیڤانە بەرجەستە بووە، دەبینین بەجۆرێک ناخۆشی و تاڵیەکانی چارەنووس و نائومێدیەکانیان ڕەتدەکەنەوەو قبوڵی ناکەن.
بە پێچەوانەوە دەبێت هەموو ئەو ناخۆشی و تاڵیانە پەسەند بکەین بەخۆشحاڵیەوە قبوڵی بکەین و پێشوازی لێبکەین، وەک بەشێک لەچارەنوسی خۆمان لێی بڕوانین.

دەبینین لە جڤاتێکی وەهادا ئەگەر تاکێک لە ڕابردوودا تووشی ڕووداوێکی ناخۆش یان دۆڕانێک یان غەمێک یان حاڵەتێکی نەخوازراو بووبێت، بەجۆرێک تێکیشاندووەو لەناوی بردووە؛ بەجۆرێک خۆی تێدا ونکردووەو دونیای بەسەرخۆیدا وێران کردووە، وەک ئەوەی ئیتر هیچ تروسکاییەک لەم ژیانەدا نەمابێت، ئەمەش بەتەنها نەک خودی کەسەکە بێچارە و نائومێد دەکات، بەڵکو ئەم بیرکردنەوە نەگەتیڤە دەگواسترێتەوە بۆ نەوەو خێزان و ماڵبات و هاوڕێ و کەسە نزیکەکانیشی.
بەم کارەش ئەگەر پێی بزانێت یاخود نەزانێت خۆی و دەوروبەرەکەی بەرەو ڕووی دۆخێکی دەروونی ناسەقامگیرو لاسەنگ دەکاتەوە، کە دواجار ئەو گرێبەستە خێزانیەش بەرەو لەناچوون و هەڵوەشانەوە دەچێت، ئەم دۆخە ناهاوسەنگەش لە ناو خێزانەوە ڕاستەخۆ دەگواسترێتەوە بۆ ناو جڤاک.
بەمەش کۆمەڵگایەکی توندئاژۆو ڕقاوی دروست دەکات، لەناخیاندا ڕەگەزگەلێکی وەک بوغزو کینە درووست دەبێت.
بۆیە لێرەدا تاک "نەخۆرەکی گەورە" بەرەو ڕووی ژیان بەرزدەکاتەوە، تەنانەت جوانی و فەزیلەتەکانی ئێستاو ئایندەو داهاتووش دەخاتە خزمەتی ناشرینی و تاڵیەکانی چارەنووسەوە. ئێمە دەتوانین ئەم لەئامێزگرتنە بۆ ناخۆشی و تاڵیەکانی ژیان ناوبەنین "نەخۆشی مێژوو". بەڵام هەموو ئەمانە ئەوە ناگەیەنن کە ڕێگاکان لە پێش ئێمەدا داخراو و ئاڵۆزن، بەڵکو بە پێچەوانەوە بۆ مرۆڤ هیچ شتێک

مەحاڵ و نەکردە نییە، بەڵکو هەموو ئەگەرێک لە پێش مرۆ ئەگەرێکی حەتمی و کراوەیە، چونکی مرۆ خاوەن هۆش و ئاگاییە ئەگەر ئیرادە هەبێت هیچ شتێک لە پێش مرۆ نابێتە مەحاڵ.

بۆ دەربازبوون لەو دۆخە ناهەمواریەیی کە تاک تێیدەکەوێت، پێویستمان بەهەنگاوی کردارەکی هەیە،
ئەمە دەبێت بەخۆشحاڵییەوە چارەنووسی خۆمان خۆش بوێت، ئەو کەسەی چارەنووسی خۆی خۆش دەوێت، هەرگیز هیوا ناخوازیت هیچ ڕووداوێک لەژیانی خۆیدا بسڕێتەوە، بەڵکو هەرچی بەسەریدا هاتبێت پەسەندی دەکات ئیتر ئەو ڕووداوانە باشبن یان خراپ. دەبێت بەئیرادەیەکی باشترەوە قبوڵی چارەنوسمان بکەین و بە ئەداو وزەیەکی زۆر چالاکانەوە بۆ ئایندەو داهاتوو بڕوانین. شین بۆ ڕابردوو ناکەین و خۆزگەو بریا ناخوازین خۆمان تەسلیمی خۆزگەو چارەنوس ناکەین، هەرگیز ناڵێین ئەگەر ئەو ڕووداوە نەبووایە باشتر دەبوو! یان بریا ئەو شتە هی من بوایە! یان خۆزگە ئەوە ڕووی نەدایە! یان خۆزگە فڵان و فیسار کەس لەژیانمدا نەبووبا، بەپێچەوانەوە ئێمە هەموو ئەو خۆزگانە دەکەین بە ئیرادەو چەکێکی بەهێز بۆ خۆشکردنی ژیانمان، چونکی لەم ژیانەدا مرۆق مەحکومە هەڵەبکات، ئێمە ناتوانین ڕووبەڕووی ئەو تەحەدیانە ببینەوە کە لەچارەنوسماندا ڕوویانداوە، ئێمە نەک ڕقمان لەتاڵی و ناشرینییەکانی خۆمان نابێتەوە کە لە چارەنوسی ئێمەدا بوونیان هەیە، بەڵکو وەک مەعشوقێک لێی دەڕوانین، ئەوەی لەڕابردوودا لەژیانی ئێمەدا ڕوویانداوە، خۆمان بەخاوەنی دەزانین هەموو ئەو ڕووداوانە بەشێکن لەمێژووی ئێمە. دەبێت خۆشمان بوێت و شانازی پێوە بکەین. ئەم خۆشویستنی چارەنوس و ئەم ڕەتکردنەوەی پەشیمانییە وەک چاکە و فەزیلەتێک لێی دەڕوانین.

دانیشتن بەدیار ڕابردووەوە هیچ گۆڕانکارییەکی ئەرێنی بۆ ئێمە درووست ناکات، بەڵکو پەرێشانی و تەوقێکە لەدەست و قاچمان ئاڵاوە. بۆ ڕزگاربوون لەم کابووسە نەعلەتییە، هەندێجار پێویستمانە مامەڵە لە گەڵ واقیعی باودا بکەین و پێی ڕازی ببین وەک بەشێک لە بوونی خۆمان لێی بڕوانین، بەڵکو لەوێوە بتوانین ژیانی خۆمانی پێ باشتر بکەین.
ئەوەی گرنگە ئەوەیە پێویستە هەموو قۆناغێک بەگوێرەی خۆی مامەڵەی لەگەڵدا بکەین. هەموو ئەو ناشیرینانە بەخۆشحاڵییەوە وەردەگرین پێی قایل دەبین و دەیکەینە ئەرشیفێک لەمێژووی خۆمان تۆماری دەکەین. نابێت چەق بەستوو توند بین، بەڵکو دەبێت ئایدیاکانمان تەسلیمی

ئەو لایەنانە بکەین کە یارمەتیمان دەدات بۆ دەربازبوون لەو دۆخە چەق بەستووەی درووست بووە، بەڵکو دەبێت بە پێی پێویستی بارودۆخەکان دەست بە ڕێکارەکان ببەین.
کەوایە بۆ ئەوەی دەروونمان لە فشار ڕزگار بکەین یان مێشکمان بێتەوە سەرخۆی، دەبێت ڕێکەوتنێک لە نێوان خۆمان و چارەنوسمان واژۆ بکەین، بڵێن: "بەڵێ بە ژیان"
چونکە ئەمە هەرچی بکەین و هەرچیەک بین ئەو ڕووداوانەی کەڕوویانداوە بریتین لەزنجیرەیەک ئاکام کەچیتر خۆزگە ناخوازین کە شتەکان بەجۆرێکیتر بوونایە.
خۆشویستنی چارەنووس خۆی جۆرێکە لەچاکە، لەبوونی مرۆڤدا بە بەرەنگاربوونەوە یان ڕەتکردنەوەی پەشیمانی تەنها چارەسەرێک کەهەبێت بریتیە لەوەی کەچارەنووس و ئەوەی لەژیانی ئێمەدا ڕوویداوە خۆشمان بوێت، پەسەندی بکەین و پێی ڕازی ببین. ئەم کانسڵکردنی پەشیمانیەش بەهەموو کەسێک ئەنجام نادرێت مرۆڤی چالاک و خاوەن ئیرادەی دەوێت، چونکی ئەوکەسەی کە بزانێت لە هەوای ڕەتکردنەوەی پەشیمانی هەناسە بدات، ئەوکات تێدەگات کە هەوای ئەم بەرزاییانە، هەوایەکی بەهێزە، دەبێت خودی کەسەکە بۆ وەها هەوایەک دروستکرابێت. ئەو سەوەری و ناشرینانەی لە چارەنووسماندا ڕوویاندابوو ئەمە دەبێت بیکەینە مەرهەمێک بۆ هەوکردنەکان و ساڕێژکردنی برینەکانمان. سوود لە ڕووداوە نەخوازراوەکان وەردەگرین، خۆمانی پێ درووست و بەهێز دەکەین."فردریش نیچە" دەڵێت:(هەرشتێک نەبێتە هۆی مردنمان، ئەوا بەهێزترمان دەکات)١ تایتڵی کاری ئەمە بۆ مەزنی مرۆڤ و باڵابوونی مرۆڤ"خۆشویستنی چارەنوسە" واتا نەک ناتوانرێت لەو چارەنوسە لابدرێت، بەڵکو خۆشیشمان دەوێت.

بە شێوەیەکی گشتی ئێمە هەندێک جار ناچارین ئەو دۆخەی کە ڕووبەڕوومان دەبێتەوە پێی ڕازیبین و قبوڵی بکەین واتا بە سەلامەتی و دەست بەرکردنی ژیانێکی شایستەو گونجاو ناچارین قبوڵی ئەو دۆخەی خۆمان بکەین. هەندێک جاریش چارەسەرێکی باش کە مامەڵە لەگەڵ واقیعی باودا بکەین، ئەگەر چی لەناخیشەوە تەبا نەبین لەگەڵ ئەو دۆخەدا، بەڵام ناچاریش دەبین ڕازی بین و دانی پێدا بنێین. پەندێکی کۆنی کوردی هەیە دەڵێت: (ناچاری سەرت بە ماڵی دوژمنیشدا دەکات) ئەگەر نا لە حاڵەتێکی زۆر دا زیانمەند دەبێت، هۆکاری ئەمەش زۆرجار مرۆڤ ڕوانینێکی جیاوازی بۆخۆی چێکردووە، وێنەی خۆی بەگەورەیی کێشاوە، زیاد لە ئەندازی خود قەبارەی خۆی گەورە کردووە. زۆر جار دەبینین بەهۆی بێ پلانی و بێ بەرنامەیی و دزی

ستەم و گەندەڵیەکانی فەرمانڕەواوە بەهەزاران دەرچووی دانەمەزراو
لە زانکۆ و پەیمانگاکان لەهەرێمی کوردووستان بێ کارن و لەماڵەوە
دانشتوون، بەڵام زۆرجار ئەو دەرچوانە هەلی کاریشیان بۆ دێتە پێش
بەڵام ئەو دەرچوانە بەبیانووی ئەوەی کەئەوان خوێندەوارن و ئەوان
جیاوازن لەچینەکانی تری ناو جڤاک، زۆر جار ڕوانێنکی دژە باو خۆی
دزە ئەکاتە ناو ناخیانەوە، هەرگیز ڕازی نابن کارێک بکەن
کەلەدەرەوەی کەرتی گشتی. بە بیانووی ئەوەی کە گوایە لەگەڵ پێگەی
کۆمەڵایەتی یان ئاستی هۆشیاریان تەباو کۆک نین. هەڵبەت بەو
بەراوردکاریەی کە خۆیان پۆڵینیان کردووە، بەڵام ئەم ڕەتکردن و
ڕازینەبوونەیان، خۆیان تووشی دابڕان و جۆرێک لە نائومێدی دەکەن.
ژیانیان بەڕادەیەکی زۆر پاشەکشەدەکات چەند قۆناغێکی زۆر بەرەو
بەپاشەوە دەچن، لەژیان دوایان دەخات، بەبێ ئەوەی خۆیان ئاگایان
لەخۆیان هەبێت تەمەنیان بەسەر چووەو درەنگ کەوتوون، ئیدی ناتوانن
بەڕکێفی خۆیان ژیان کۆنتڕۆڵ بکەن، هۆکاری سەرەکی پشت ئەم
پاشەکشەیەش بۆ ئەوە دەگێڕدرێتەوە کە ئەو کەسانە وێنەیەکی زۆر
گەورەیان بۆ خۆیان کێشا بوو پێچەوانەی خوێندنەوەی واقیعی باوی
کۆمەڵگا، بۆیە لەهەندێک حاڵەتدا مرۆڤ ناچارە دان بەهەندێ ڕاستی و
واقیعی باودا بنێت، زۆرن لەکۆمەڵگای کوردی کە بە بەشی خۆی و
چارەنوسی خۆی ڕازی نابێت، کە داوای تۆپ و سەروو دەکات بەڵام
هەندێک کات ژیان پێچەوانەی هزری مرۆڤەکان ئاڕاستە وەر دەگرێت،
ئەگەر تاکێک یان هەر مرۆڤێک نەتوانێت دۆخەکەی خۆی بەرەوباشتر
بەرێت هیچ نەبێت باشترە قبوڵی دۆخی سەپێنراوی خۆی بکات. بە گشتی
ئەم وێنایە بە هۆی نەخوێندنەوەو تاڕادەیەک ناهۆشیاریە لەهەمبەر
خود و سیستەمی سیاسیش، ئێستا دەبینین دەوڵەت لە ڕووی سیاسی و
ئابوریەوە تۆشی حاڵەتێک لە شەلەلی و داڕوخان هاتووە، گەندەڵی
نادادی گۆمەڵگای تەنیوە، شتێک نیە بە ناوی شەفافیەت و هاوسەنگی.
ئێستا تەنها ئەوە هەیە کە ڕوون و بەرچاوین. واتا چارەنووس ئێستا
لە ئەوەندە زیاتر چیتری لەهەگبەدا نییە. بۆیە لەم سەروبەندەدا
دەبێت بەپێی بارودۆخەکە هەنگاو بهاوین و ئەو تێڕوانینەی کە بۆ
خۆمان درووستمان کردووە، ئەگەر پێمان وابێت ئێمە لە کەشکەلانی
فەلەکین ئەوا پێویستە بێینە خوارەوە چارەنوس چی بۆ داناوین بەپێی
بارودۆخەکە ماماڵەی لەگەڵدا بکەین خۆمانی لەگەڵ بگونجێنین،
ئاڕاستەی ئەو “با”یە وەرئەگرین کە شەماڵ ئاڕاستەی دەکات، خۆمان
پۆشتەو پەرداخ دەکەین هەتا دەرفەتێکی باشتر دێتە پێشەوە، چونکی
گەشتن و سەرکەوتن بەسەر لوتکەدا پێوستی بەتوانا و وزەو
خۆکۆکردنەوەو تێهزرین هەیە، ئەگەر هاتو ئەو هۆکارانە ئامادەگیان
نەبوو لە ئێستادا دەبێت ڕازیبین بەو چارەنوسەی بۆمان دیاری

کراوە، پێویستمانە قایل و ڕەزامەند بین.
هەندێکجار پێویستمانە دوای ئەم جۆرە تێڕوانین و بیرکردنەوانە بکەین هەتاوەکو دەرفەتێکی زێڕین دێتەپێشەوە. گرنگە ک□ پەشیمان نەبینەوە ونەڵێین دەبوو ئێمە لە جێگەو پێگەیەکی تر بووایەین، گازندە ناکەین کە بۆچی ژیان لەگەڵ ئێمە پێچەوانەی خواستی ئێمە دەجوڵێتەوە، بۆیە چارەنوسمان هەرچیەک بێت یان هەرچۆنێک بووبێت، بەشێکی دانەبڕاوە لەخۆمان. ئێمە خۆشیشمان دەوێت، ئێمەو چارەنوس لەناو یەکتریدا تواوینەتەوە هەرگیز خۆمانی لێ بێبەری ناکەین و پەشیمانی ڕەت دەکەینەوە.

سەرچاوە:

١-فردریش نیچە، ئەمەی□ م□ر□ق، ف□ردین دارا، چاپی دووەم-٢٠٠٩-سلێمانی.